

MTAMAUKO

Alex Barasa

© **Alex Barasa**, 2023

Haki zote zimehifadhiwa. Hakuna sehemu ya kitabu hiki inayoweza kunaswa tena au kusambazwa kwa namna yoyote au kwa njia yoyote ile, kielektroniki au kimakanika, ikijumuisha kunakili, kurekodi, au kwa mfumo wowote wa kuhifadhi na kurejesha taarifa, bila kibali cha maandishi cha mchapishaji, isipokuwa pale inaporuhusiwa na sheria.

ISBN-17: 979-8862-64-187-5

Imechapishwa na Kuchapishwa na Elong'o Publishers

Nairobi, Kenya

Barua pepe: info@elongopublishers.co.ke

Simu: +254742433826

Tovuti: <https://elongopublishers.co.ke>

Tabaruku

Shukrani za dhati toka katika kipembe cha moyo wangu zikammiminikie babangu mzazi Pius Barasa na mama zangu Eunice Namalwa, Caroline Nakhumicha na Jackline Rupia. Katika usanjari huu pia namshukuru amu yangu Michael Chepkenda ambaye pia alinifanikishia masomo yangu. Nyie ni shujaa. Malezi yenu hayana badala yake. Baba na amu mlinusia nisome na hakika sikukaidi ushauri wenu. Nilisoma na ninaendelea kusoma.

Yaliyomo

Tabaruku	iii
Sura ya kwanza	1
Sura ya pili.....	7
Sura ya tatu	Error! Bookmark not defined.
Sura ya nne	Error! Bookmark not defined.
Sura ya tano	Error! Bookmark not defined.
Sura ya sita.....	Error! Bookmark not defined.
Sura Ya Saba.....	Error! Bookmark not defined.
Sura Ya Nane.....	Error! Bookmark not defined.
Sura Ya Tisa	Error! Bookmark not defined.
Sura Ya Kumi	Error! Bookmark not defined.
Sura Ya Kumi na Moja	Error! Bookmark not defined.
Sura Ya Kumi na Mbili	Error! Bookmark not defined.
Sura ya kumi na tatu	Error! Bookmark not defined.
Sherehe	Error! Bookmark not defined.

Sura ya kwanza

"Muhibu wangu Fatuma, hivi wajua kwamba mwanamke na mwanamume ni malaika walioumbwa kupaa pamoja? Kati ya wanawake wote duniani niliowahi kukutana nao mimi nimekuchagua wewe. Nimechagua kupaa nawe kama malaika mwenza. Uzuri na urembo wako wenye mvuto hauna badala yake popote pale duniani." Nikatanguliza. "Wewe nawe utaniau kwa maneno yako haya yaliyo matamu zaidi ya uki!" Fatuma akajibu huku akitabasamu kwa tabasamu yake yenye mnato. Aghalabu kila alipotabasamu urembo na uzuri wake uliongezeka maradufu. Vidu vilivyojitokeza mashavuni kila alipotabasamu, macho yake ya gololi, nyusi nyeusi tititi, nywele zake za kipilipili na mdomo wake wa kasiba vyote vilichanga bia kumzidishia urembo wake wa kuitikisa dunia.

"Kukurambisha asali toka moja kwa moja kwenye sega la nyuki ni jukumu langu mie. Mpenzi wangu Fatuma ninakumithilisha na chemchemi yenye maji maenge iliyochipuka ghafla jangwani mbele ya mtu aliyekuwa anaelekea kufa kutokana na kiu ya maji. Ninakupenda sana mpenzi wangu Fatuma. Ninatamani sana n'kafanikiwe nikakutimizie haja zako zote. Ninaamini ipo siku." Nikaendelea kumfurahisha Fatuma kwa nyama ya ulimi. Fatuma alilifurahia kila tamko toka kinywani mwangu huku akiyarembua macho yake.

Tulipokuwa tukiendelea na mazungumzo yetu humo chumbani huku tukicheka kwa furaha tele zilizotutawala, tulisikia mbisho mlangoni. Baada ya kunyanyuka pale kochini na kuufungua mlango, nilikutana uso kwa uso na mmiliki wa nyumba hiyo tulimoishi pale mlangoni. Hata bila salamu alianza kunifokea, "Mwezi wa pili ndio huu sasa ushaanza ila bado hamjalipa kodi ya nyumba! Si nyie wasomi tena wenye mishahara mikubwa mikubwa? Sasa nawapa siku mbili tu, endapo hamtakuwa mmelipa kodi nitawafurusha toka katika nyumba yangu hii!" Baada ya

kusema kwa ghadhabu aliondoka. Ujio wake mlangoni petu ulidhihirisha uchovu wa kusubiri aliokuwa nao. Alikuwa amechoshwa na kuchushwa na ahadi zangu hizo za mara kwa mara ambazo alihisi kwamba hazitimiziki. Je, lakini ilikuwa kupenda kwangu kweli kutomtimizia ahadi yangu hiyo; ahadi ya kulipa kodi ya chumba hicho nilimoishi mimi na mke wangu Fatuma? La hasha! Haikuwa kwa ridhaa yangu kabisa. Ni hali ya **ukalili** wa hela ndiyo iliyonilazimu. Maneno yake yaliosheheni ghadhabu na vitisho yakanizamisha katika bahari ya luja. Nikawaza na kuwazua kuhusu hali hiyo ya **ukata** iliyotuandama kwa siku ayami kama kivuli.

Niliwazia elimu ya nchini kwetu ambayo baada ya kuhitimu hususan mafunzo ya vyuo mtu anafaa kuajiriwa kulingana na taaluma aliyoisomea nikaishia kuinunia na kuichukia. Elimu niliyohisi kuwa imemea mkono wa birika ikaninyima matunda yake. Lakini elimu kweli? Labda ilikuwa ni serikali ya nchi yangu ndiyo iliyoninyima matunda ya elimu; yaani kutonipa ajira. Naam! Ilikuwa serikali na mfumo wake wa uongozi wa kutopanua nafasi za kazi kwa vijana.

Tajiri au maskini ambaye hakuhudhuria hata masomo ya chekechea angemuonaje msomi fukara? Angeionaje au angeichukulia vipi elimu? Si angeishia kuidharau elimu tu bila kutambua kwamba elimu ndio uti wa mgongo katika kila nyanja? Je, yumkini nchi yetu ndiyo haikuchangamkia suala la ajira kwa waliohitimu masomo yao ya vyuoni? Iweje mtu aliyehitimu masomo ya chuo aondokee kuwa **mchuuzi** mjini huku akijinyenyekeza kwa watu wanunue bidhaa zake huku wale waliokosa kwenda shule wakiendesha **mashangini** na hata kuwatifulia wasomi vumbi barabarani? Haiwezekani na haifai kabisa! Kwamba wote waliokwenda shuleni na wale hawakwenda wana haki ya **kunafasika** kulingana na bidii ya mtu binafsi pamoja na utumizi wake wa akili, pia wasomi na elimu yao wanafaa kupewa **hadhi** yao. Wasomi wanafaa kuhongerwa kwa kuajiriwa pindi wanapohitimu masomo yao. Waone na

kuyafurahia matunda ya bidii yao katika elimu ili waweze kujikwamua toka katika minyororo ya dhihaka, masimango na dharau za *wakwasi* na *wakata* ambao hawakwenda skulini.

Mara ghafla niligutushwa toka katika mawazo hayo mazito mle chumbani mwangu kwa mguso wa mkono laini begani. Ulikuwa mguso niliufahamu barabara. Mguso wa mchumba wangu Fatuma. Fatuma kasimama nyuma yangu hali amefadhaika zaidi. "Mume wangu! Mawazo yatakumaliza wewe! Usiwaze sana." Fatuma alisema. "Lakini hadi lini tutaendelea kuabiri kwa mtumbwi huu wa uhawinde? Kama ni vyeti na maarifa vyote tunavyo. Wewe hapo ulipo ni mhasibu, unacho cheti chako halali kabisa baada ya kufuzu nami hapa nilipo ni mhandisi. Tena mwenye cheti halali kabisa baada ya kufuzu. Kama ni kazi tumetafuta sana. Kwa siku nyingi tumekuwa kiguu na njia kubisha hodi katika afisi mbali mbali za serikali kuomba kazi ila hatujafua dafu.

Ni mwongo mmoja sasa umepita tukiwa tunasaka kazi bila mafanikio. Yumkini kuna mja ametupoka sudi yetu? Tumeomba kazi hata katika mashirika ya kibinafsi ila juhudi zetu zimekuwa tasa. Watu wanaajiriwa kwa kujuana na kwa kupeana rushwa. Cha kutamausha zaidi ni kwamba kuna wale walioajiriwa kwa kughushi au kutumia uwezo wao wa kifedha kununua vyeti. Sisi wenye vyeti *original* na halali kabisa tumewachwa nje. Kamwe hatuthaminiwi kabisa pamoja na juhudi zetu na maarifa mengi. Sisi maskini ambao hatuna *connections* hatuna letu kabisa! Eti siku hizi lazima uwe na watu wako walio na ushawishi serikalini ndio usaidike." Nilisema kwa ghadhabu. "Hali itaimarika tu, jana si leo na leo si kesho. *Yesterday is not today and today is not tomorrow. Each day rises fresh from the hands of 'Were' to bring whatsoever it will* alisema Margaret. A Ogola katika kitabu chake *The River and The Source*. Inawezekana kuna mwanga kesho mpenzi wangu," Fatuma alinitia moyo. "Lakini mchumba wangu Fatuma, hivi unajua kwamba unampa mgonjwa *malana* tumaini la

kupona ilhali mwenyewe tayari ameshaliona kaburi lake?" Nikamjibu Fatuma kwa mfadhaiko.

Abadani sikuona matunda ya mahangaiko ya muda mrefu shuleni. Uwepo wangu shuleni kuanzia darasa la chekechea hadi chuo kikuu nilikumithilisha na kupoteza muda wangu tu kuhangaikia jambo lisilo na hata tone la tija. Laiti kungediriki kunionjesha hata tone la tija yake niwe na matumaini madhali nilisadiki kwamba matumaini humpa mtu moyo wa kujaribu tena. Wavyele wetu waliojisabilia na *kujifunga masombo* hali *wanajikusuru* watulipie ada ya shule wangejivunia nini? Binafsi matamano yangu yalikuwa kwamba nibahatike kuajiriwa nikawafae wazazi wangu kwa kunisomesha. Sikutaka kabisa ije itokee habari ya kufanikiwa na kisha kuwatamausha kwa *kuwatelekeza* wazazi wangu. Huko kungekuwa sawa na fadhila za punda ambazo daima ni... Abadani sikutaka niwalipe mateke kwa fadhila zao za kupigiwa mfano.

Maskini kila nilipoenda usaili nilinyimwa nafasi hiyo ya ajira kwa madai kwamba sikuwa na tajriba wala uzoefu. Nilishindwa jinsi ningepata tajriba hiyo au uzoefu huo madhali hakuna yeyote aliyenipa kazi ili nipate tajriba hiyo. Wote walitaka tajriba kabla ya kunipa kazi. Hapo ndipo msingi imara wa kuwachukia mno wasaili wenye hulka ya kutanguliza tajriba kama moja wapo ya vigezo muhimu ya kuajiriwa ulipojengeka moyoni mwangu. Hivi, utamtarajia vipi mtu ambaye hajawahi ajiriwa kazi awe na tajriba? Kwa mtazamo wangu mtu kama huyo anafaa aajiriwe ili aweze kupata tajriba na wala si kunyimwa kazi kwa kutoafikia kigezo hiki. Siku zote nilihisi kwamba wasaili hususan waliokwisha lishwa milungura walitumia sababu hiyo kuninyima kazi.

"Muhibu, naona bora nijaribu kwenda Uarabuni. Inawezekana riziki yangu ipo kule. Inawezekana nikapata '*green pasture*' huko, yaani mapato makubwa kule. Wewe waonaje mke wangu?" Nilimpendekeza Fatuma wazo langu. "Wazo hilo zuri ila ukienda utaniwacha na nani? Je,

kule utakwenda vipi ikiwa kodi ya nyumba pekee yatutoa jasho? Hiyo nauli utaimudu kweli mume wangu?" Fatuma aliuliza kwa mfuatano. Maswali yake yalinitafakarisha na kunifikirisha mno. Ikabidi niwaze kwa kitambo kirefu kabla ya kumjibu, chambilecho wahenga ni bora kuenga kabla ya kujenga. "Nitaenda kuzungumza na wazazi nyumbani wanisaidie kupata nauli ili nifanikishe safari hiyo. Wewe napendekeza kwamba utaenda nyumbani kwetu ukakae na wakwe zako huku ukiendelea kutuma maombi ya kazi. Ujaribu tu huenda *nyota ya jaha* ikakushukia." "Lakini kazi yenyewe tumekwishaitafuta sasa huu ni mwaka wa kumi bila mafanikio! Imekuwa sawa na kutarajia kupata sindano katika nyazi ndefu gizani. Mimi naona bora twende wote." Fatuma alisema na kupendekeza kwa mfadhaiko.

"Kwenda sote si hoja. Hoja ni nauli za kutufanikishia usafiri wetu sote tutazitoa wapi? Isitoshe, kule ndio ninaenda kusaka kazi yenyewe si kwamba nina uhakika kwamba kazi hiyo ipo yanisubiri. Wacha mimi nizungumze na wazazi wanisaidie nisafiri. Nikifika huko na kupata ajira nitakuwa nikipitumia hela za matumizi. Aidha, nikifanikiwa kuyalainisha mambu yangu, nitakushughulikia nawe uje. Sawa mke wangu?" Nilimjibu Fatuma na kisha kumuuliza endapo aliafikiana nami huku akiwa ametulia kifuani pangu nami nikingusagusa taratibu mgongoni. Fatuma bila kutamka lolote akatikisa kichwa, ishara ya kukubaliana nami ijapokuwa shingo upande. Hatukuwa na njia nyingine mbadala ila kukubaliana kwa mapendekezo hayo. Nilikuwa mbuzi ambaye singeendelea kula kwa urefu huo wa kamba yangu. Urefu ambao abadani haungenitosha. Nilihisi kwamba kamba yangu hiyo ilikuwa fupi mno. Njia pekee ya ya kujiongezea shibe ilikuwa ni kuikata ili nijitimizie haja na ndoto zangu.

Hatimaye nilibahatika kufanikisha safari yangu hiyo ya kwenda Uarabuni kusaka kazi. Nilipania kufanya kazi yoyote ile ipatikanayo huko. Waama mwenye njaa hachagui chakula kilicho tamu au kile ambacho si

kitamu. Chochote kijacho mbele yake yeye yu tayari kukifakamia kama fisi mwenye njaa ya juma nzima muradi chashibisha na kuitokomeza njaa. Fatuma alinisindikiza hadi katika uwanja wa ndege na kabla ya kupanda kwenye ndege tuliagana kwanza na kutakiana heri. Katika kuagana huko nilimpiga Fatuma pambaja nikahisi jinsi moyo wake ulivyodunda. Machozi nayo yalimchirizika kama maji yamwagikayo toka kwenye *bilula*. Nadhani hisia za uchungu wa utengano huo zilikuwa *zimemuelemea*. Fatuma aliponiambukiza hisia hizo nami machozi yakaanza kunidondoka bila kutarajia. Nikauona na kuuhi upendo wa dhati uliokuwepo kati yetu. Ama kweli kutengana kuna tabu. "Muhibu ingawa kimwili tunatengana bado moyoni tuko pamoja na daima tutasalia kuwa pamoja. Ninaahidi kukutunzia penzi lako nawe tafadhali nitunzie langu!" Nilimwambia na kumrai Fatuma kabla ya kuingia kwenye ndege.

Sura ya pili

Nilipoingia ndani ya ndege, zilikuwa zimebakia dakika chache tu ndege hiyo iweze kung'oa nanga toka katika uwanja huo wa kimataifa wa *Vijiweni*. Ndege yenyewe iliitwa *Hawinde Airways*. Ilikuwa ni ndege yenye ukubwa wa wastani. Ilikuwa bado alfajiri mbichi kabisa ambapo anga lililokuwa limetawaliwa na utusi utusi mwanzoni sasa lilikuwa limeanza kuwa na uchechea. Baada ya kuketi kwenye kiti nilichotengewa mle ndegeni, nilitundua nje kupitia kwenye dirisha la ndege lililokuwa karibu nami. Pale nikalionga jukwaa la kupungia wasafiri mikono likiwa limejaa sisizi watu waliofika katika uwanja huo kuja kuwaaga wendani wao. Nikamtazama Fatuma naye akanitazama kwa huruma na kite. Tukapungiana mikono ya kwaheri kwa mara ya mwisho kwa takriban dakika tatu hivi.

Kwa kawaida machozi ya mwanamume huja kwa ***tukizi*** mno kama mvua jangwani. Wakati huo machozi yalinitiririka bila kutarajia. Msemo wa baadhi ya watu kwamba machozi usoni pa mwanamume hayastahili kabisa madhali yameumbiwa makoo tu na wala si majogoo kamwe haukunizuia kuzidhihirisha hisia zangu katika hali hiyo iliyonikabili na kuniandama kama nzi kwenye kinyesi. Sikutaka kutengana na Fatuma kabisa. Nilitamani ningekuwa na uwezo tusafiri wote ila sikuwa na uwezo huo. Aidha, nikawazia kukatisha safari hiyo ila nilipofikiri jinsi maisha yalivyoniwia magumu nikaghairi nia. Nikaona bora niende tu. Niende nikasake maisha katika bara lingine hilo ambalo sikuwa nimewahi kukanyaga mguu wangu kwalo tangu kuzaliwa kwangu. Hiyo ilikuwa mara yangu ya kwanza kabisa kuabiri kwa ndege maishani mwangu.

Hata ndege ilipoanza kwenda, nilikuwa bado napungiana mikono hiyo ya kwaheri na Fatuma. Sote tulisononeka zaidi kwa utengano huo ambao hatukuufanya kwa ridhaa yetu wenyewe bali kutokana na hali ngumu ya

maisha. Si kwa kawaida chochote kinachobanwa na kukandamizwa hujaribu kufurukuta ili angalau kijinusu? Sikuwa na budi kufurukuta ili nijinasue toka kwenye mkatale huo wa ukata uliokuwa unaelekea kutunyanyasa na kutukandamiza zaidi. Fatuma alikuwa bado kanitungia macho kwa jitimai. Niliufunika uso wangu ulioshamiri mavune kwa vitanga vyangu na kisha kuyafuta machozi yaliyokuwa karibu yanipofushe kwa hanchifu niliyokuwa nayo.

Ilikuwa desturi yangu kusali kila mwanzoni mwa safari yoyote ile ili nikamtangulize Rabana katika safari yangu. Akaniepushie mipango mibaya ya ibilisi. Hivyo basi niliitamisha kichwa changu ***nikapiga bismilahi*** kwake Karima. Hiyo ilikuwa mara yangu ya kwanza kabisa kuabiri kwa ndege maishani mwangu. Nilipomaliza na kisha kuinua kichwa changu, katika mkono wangu wa kushoto nilimuona binti mmoja aliyekuwa ameketi karibu nami kanikazia macho sana. Nikaamua kumuamkua, " Dada hujambo?" "Sijambo mie kakangu. Habari za kwako?" Yule binti alijibu na kisha kuendeleza salamu. "Njema tu nashukuru dada," nikamjibu. "Mimi naitwa Neema. Wewe je?" Akajitambulisha na kisha akauliza. "Mimi jina langu ni Yohana." Nikamjibu.

Mazungumzo kati yangu na Neema yakaendelea kadri tulivyoendelea na safari yetu hiyo ya angani. Awali tuliendelea na utambulisho. Kila mmoja akajitambulisha kwa mwenziwe kwa kina. Nilipigwa na butwaa nilipobaini kuwa niliwahi kusoma na Neema kuanzia darasa la chekechea hadi darasa la tatu katika moja kati ya shule za msingi zilizopatikana kijijini kwetu Msonge. Shule yenyewe iliitwa *Angaza*. Kama nilivyomfahamu enzi hizo, hakuwa wa kujumlisha moja na moja akapata kumi na moja bali mbili tena kwa wepesi na haraka zaidi.

Kuibuka nambari moja katika kila mtihani tulioufanya wa mara kwa mara ndio uliokuwa desturi yake Neema. Aliwahi kuwa nambari mbili

mara moja tu baada ya mimi *kumpiku* na kuja katika nafasi yake hiyo katika moja kati ya mitihani tuliyowahi kufanya. Nakumbuka alighadhabika zaidi nilipomshinda katika mtihani huo. Mamake alikuwa mwalimu aliyetufundisha katika shule hiyo ya msingi ya Angaza. Kwa bahati mbaya mamake huyo na babake baadaye walihusika katika ajali mbaya ya barabarani wakaaga dunia. Wakamwacha Neema mikononi mwa nyanyake na babu yake ambao baadaye walimhamisha toka katika shule hiyo ya msingi ya *Angaza* na kumpeleka katika shule nyingine ambayo sikuwahi ifahamu. Hapo ndipo tulipoondoana machoni hadi tulipokutana siku hiyo katika safari hiyo ya ndege. Babu na nyanyake *walijisabilia* kumsomesha hadi akahitimu masomo ya chuo kikuu kulingana na alivyonieleza katika mazungumzo hayo.

Neema alikuwa ametaalumia uhasibu kama mke wangu Fatuma. Naye alikuwa yuaelekea Uarabuni kusaka kazi yoyote ambayo angeipata kule. Katika mazungumzo hayo niligundua kuwa mimi na Neema tuliabiri mtumbwi mmoja. Mtumbwi wenye madhila si haba kutokana na kutopata ajira nchini kwetu hata baada ya mahangaiko ya muda mrefu ya kuisaka. Naye alikuwa amekata shauri. Shauri la kwenda katika bara hilo lingine kusaka kazi hata kama kule tungekumbana na tatizo la kubaguliwa. Pana ajabu gani nzi kufia kidondani? Tulikuwa radhi kukabiliana na vyovyote vile viwavyo kule.

"Yohana mimi naudhika sana kuona jinsi serikali ya nchi yetu haijaipa kipaumbele ajira kwa wanaohitimu masomo yao. Yasikitisha mno kuona mtu aliyejikusuru hadi akamaliza masomo yake ya chuoni na kuhitimu vizuri akiteseka eti kisa na maana hakuna ajira. Suala la ajira kwa wanaofuzu ni jambo ambalo serikali inafaa ilichangamkie haraka iwezekanavyo. Watu wengi wenye vyeti vyao na maarifa yao wameishia kujihusisha na uhalifu ili tu kulisukuma gurudumu lao la maisha sababu kuu ni kwamba wametamaushwa na serikali kwa kunyimwa ajira." Neema

alisema kwa mfadhaiko. "Ni heri twende kule Uarabuni tukabaguliwe huko kuliko tuendeleo kuzama katika bahari ya *uhawinde*. Huko tutanyenyekea tu kama nyasi iinamavyo pindi inapokanyagwa" Nami nikasema baada ya kitambo kifupi cha kumpa Neema masikio yangu.

Tangu kuzaliwa kwangu sikuwa nimewahi safiri kwa ndege. Niliona tukio hilo kuwa la kipekee na adimu kabisa maishani mwangu. Angalau katika historia yangu au wasifu wangu ingeandikwa kuwa Yohana aliwahi kwenda Uarabuni kwa ndege. Mandhari hayo mapya niliyobahatika kuyaona siku hiyo yalinishangaza na kunipa pumbao zaidi. Anga lililokuwa tulivu lilituhakikishia safari njema kabisa. Mawingu niliyoyaona kwa ukaribu mno yalikuwa meupe pepepe kama theluji. Kamwe hayakuthubutu kutununia hata kidogo. Yumkini nayo yalikuwa yakiifurahia safari yetu hiyo. Nilisuudika kuona vilele vya milima mirefu mirefu na majengo marefu marefu, zote zikiwa karibu nasi kabisa. Vitu mbali mbali vilivyokuwa ardhini vilionekana vidogo zaidi. Watu kwenye ardhi walionekana kama wadudu wadogo zaidi ambao ili uwaone tu ungehitaji kuwa na *hadubini*.

Jinyakulie nakala uendeleo kusoma